

UDK1:502:323.1(575.1)

Adolat ZIYOTOVA,

Samarqand davlat arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi Antique World xalqaro ilmiy akademiyasi professori

E-mail:adolatziyotova@gmail.com

Qahramon MAMARAXIMOV,

Samarqand davlat arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi

SamDU dotsenti, PhD A.Quldoshev taqrizi asosida

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTI SHAVKAT MIRZIYOYEV ASARLARIDA YANGI O'ZBEKISTON YOSHLARINI MAFKURAVIY PROFILAKTIKA RUHIDA TARBİYALASHNING DOLZARB MASALALARI

Аннотация

Mazkur maqolada mafkuraviy profilaktika orqali yosh avlodni turli tahdidlardan himoya qilish, mustqillikni mustahkamlash va uni takomillashtirishda mafkuraviy ta'sirning yosh avlod ongi va tafakkurini o'zgarishida aks etishi, mafkuraviy profilaktika ruhida tarbiyalangan yoshlarning O'zbekistonda demokratik, fuqarolik jamiyatini barpo etishdagi o'rni va roli masalalari tahliliy bayon etildi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning asarlari va unda yoritilgan yoshlarni Vatanga sadoqat g'oyasi ruhida tarbiyalash masalalariga doir jihatlari asos qilib olindi.

Kalit so'zlari: Yoshlar, ekstremizm, ta'lim islohoti, madaniy xilma-xillik, diniy xilma-xillik, gender tengligi, fuqarolar erkinliklari, kibertahdid.

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ВОСПИТАНИЯ МОЛОДУЖИ НОВОГО УЗБЕКИСТАНА В ВУХИ ИДЕОЛОГИЧЕСКОЙ ПРОФИЛАКТИКИ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН ШАВКАТА МИРЗИЁЕВА

Аннотация

В данной статье рассматривается защита молодого поколения от различных угроз посредством идеологической профилактики, отражение идеологического воздействия в изменении сознания и мышления молодого поколения, в укреплении независимости и ее совершенствовании, роль и роль молодых людей, воспитанных в духе идеологической профилактики в построении демократического, гражданского общества в Узбекистане – сделано аналитическое заявление. За основу были взяты труды Президента Республики Узбекистан Шавката Мирзиёева и освещенные в нем аспекты воспитания молодежи в духе верности Родине.

Ключевые слова: Молодежь, экстремизм, реформа образования, культурное разнообразие, религиозное разнообразие, гендерное равенство, гражданские свободы, киберугроза.

PREZIDENT OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN SHAVKAT MIRZIYOYEV IDEOLOGY OF THE YOUNG PEOPLE OF NEW UZBEKISTAN IN THEIR WORKS CURRENT ISSUES OF BRINGING IN THE SPIRIT OF PREVENTION

Annotation

In this article, the protection of the young generation from various threats through ideological prevention, the reflection of the ideological influence in the change of the consciousness and thinking of the young generation in the strengthening of independence and its improvement, the role and role of young people brought up in the spirit of ideological prevention in the establishment of a democratic, civil society in Uzbekistan is an analytical statement. done. The works of the President of the Republic of Uzbekistan, Shavkat Mirziyoyev, and the aspects of educating young people in the spirit of loyalty to the Motherland, which were covered in it, were taken as a basis.

Key words: Youth, extremism, education reform, cultural diversity, religious diversity, gender equality, civil liberties, cyber threat.

Kirish. Jahonda yuz berayotgan globallashuv sharoitida yoshlarni milliy ruhda tarbiyalashning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Bugungi globallashuv sharoitida dunyo miqyosida tobora kuchayib borayotgan terrorizm, ekstremizm, yoshlar ongini zaharlayotgan "ommaviy madaniyat" kabi tahdidlar milliy-ma'naviy qadriyatlarining emirilishiga olib kelmoqda.

Jahon ilm-fanida yosh avlodni g'oyaviy himoyalash masalasi siyosiy-huquqiy va ijtimoiy-falsafiy jihatdan ustuvor ahamiyatga egadir. Zero, bugungi ijtimoiy taraqqiyot insonning ma'naviy-ruhiy, ijtimoiy qiyofasiga ta'siri inson ma'naviy olamini bir butun, yaxlit tizim sifatida o'rganish zaruriyatini ko'rsatmoqda.

Mamlakatda mustaqillikni mustahkamlash va uni rivojlantirishda ma'naviy sog'lom va jismonan baquvvat avlodni voyaga etkazish hamda ularda milliy urf-odatlarimizni

shakllantirishga va uni takomillashtirishga katta ahamiyat berilmoqda. Shuning uchun ham bu masalalarni chuqur va xar tomonlama o'rganishni talab etadi. Shuni aytish kerakki, Prezidentimiz Shavkat Mirmonovich Mirziyoyev mustaqillikni mustahkamlash va taraqqiy ettirishda qat'iyat va jasorat bilan ulkan muvaffaqiyatlarni qo'lga kiritdi. Yangi O'zbekiston uchun g'oyat murakkab va mas'uliyatli davrda vaziyat beqarorlashuvini oldi olingani va xalqimizning globallashgan davr dahshatlarini ko'rmasdan eson-omon uchunchi Rennesans sari dadil odimlashi bevosita Shavkat Mirziyoyev nomi bilan bog'liq.

O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev yoshlarni mafkuraviy tahdidlardan asrash borasida salmoqli qadamlar tashladi. Mamlakat yanada ochiq va demokratik jamiyat sari o'tishni davom ettirar ekan, Mirziyoyev ma'muriyati millat yoshlari ongini himoya qilish muhimligini tan oladi. Ushbu

maqolada biz Prezident Shavkat Mirziyoyev asarlarida yoshlarni mafkuraviy tahdidlardan himoya qilish bilan bog'liq asosiy masalalarni ko'rib chiqamiz.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Shavkat Miromonovich Mirziyoyev yoshlarga oid nutqlari va ma'ruzalari, fundamental asarlari, O'rta asr Sharq mutafakkirlarining asarlari, yoshlarga oid davlat siyosatini amalga oshirish borasida qabul qilingan huquqiy normativ hujjatlar tadqiqot uchun nazariy-metodologik manba, ko'rsatma bo'lib xizmat qiladi. Tadqiqotda ilmiy bilishning dialektik, tarixiylik, mantiqiylik, analiz va sintez, kompleks yondashuv kabi usullariga tayanildi.

Natijalar. Har qanday davlatning tarixiy taraqqiyot yo'lidan ma'lumki, yurtning jadal rivojlanishi, muayyan yutuqlarga erishishi, xalqning farovon bo'lishi o'sha davlatda yoshlar ta'lim-tarbiyasi va kelajagiga beriladigan e'tibor darajasiga bog'liq. Shu ma'noda, O'zbekistonda yoshlar masalasi davlat siyosatining eng ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyev BMTning 72-sessiyasida so'zlagan nutqida "Sayyoramizning ertangi kuni, farovonligi farzandlarimiz qanday inson bo'lib kamolga yetishi bilan bog'liq. Bizning asosiy vazifamiz – yoshlarning o'z salohiyatini namoyon qilishi uchun zarur sharoitlar yaratishdan iborat" [1], deb ta'kidlagan edi.

Ta'kidlash joizki, Shavkat Mirziyoyevning O'zbekiston Respublikasi Prezidenti sifatida birinchi imzolagan qonun hujjati ham aynan yoshlar masalasi bilan bog'liq bo'lgan, 2016 yil 14 sentyabrdagi «Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida»gi Qonun [2] edi.

Hozirgi davrda mamlakatimizning mustaqil ijtimoiy taraqqiyotida mafkuraviy profilaktika jarayonlarining xususiyatlarini o'rganish va uni tizimli tarzda shakllantirish, boshqarish, rivojlantirish borasida bir qator ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Xususan, S.Atamuratov[3], A.Erkaev, A.Achiliev, M.Quronov, E.Yusupov[4], M.Yuldashova, A.Muxtorov, Q.N.Nazarov va boshqa olimlar mafkuraviy profilaktika jarayoni sub'ektlarining ijtimoiy-iqtisodiy madaniyatini shakllantirish va siyosiy xavfsizligini ta'minlash bo'yicha bir qator ilmiy tadqiqotlar olib borishgan.

Ayni masalada, J.Ya.Yaxshiliev, N.E.Muhammadiev [5] va A.S.Achilievlarining[6] tadqiqotlarida mafkuraviy profilaktikaning xalqimizga yot bo'lgan g'oya va mafkuralarning oldini olish hayotiy zaruriyat ekanligi ko'rsatib o'tilgan bo'lib, asosiy e'tibor milliy g'oya talablari asosida ma'naviy tahdidlarga qarshi mafkuraviy profilaktika olib borish masalasini umumnazariy jihatdan yoritib berishga qaratilgan.

Biroq yuqorida eslatib o'tilgan asarlarda mafkuraviy profilaktikaning yosh avlodni g'oyalari himoyalash asoslari va mexanizmi etarlicha o'rganilmagan. Shu bois biz mazkur maqolada mafkuraviy profilaktikani ilmiy-nazariy, metodologik asoslarini ishlab chiqish, uning ijtimoiylashuv tizim faoliyatini funksional integratsiyalash va ijtimoiylashish xususiyatlarini ijtimoiy-falsafiy tahlil etish hamda asoslab berishni ko'zda tutdik.

Yoshlar ongiga tahdid solayotgan eng jiddiy tahdidlardan biri ekstremistik g'oyalarning keng tarqalishidir. O'zbekistonda, boshqa ko'plab davlatlar singari, ekstremistik faoliyat, xususan, islomiy guruhlarining ham ulushi bor. Mamlakat xavfsizlik kuchlarini mustahkamlash va mintaqadagi boshqa davlatlar bilan hamkorlikni kuchaytirish borasida Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ushbu tahdidga qarshi kurash choralarini ko'rdi.

Ana shunday kurash choralaridan biri mo'tadil va bag'rikeng islomni targ'ib qilishdir. O'zbekistonda islom ilmining uzoq tarixi bor va Mirziyoyev ma'muriyati islomni mo'tadilroq va bag'rikengroq talqin qilish uchun bu an'anadan foydalanishga harakat qildi. Hukumat diniy yetakchilarni

ekstremizmga qarshi chiqishga undadi va ularni samarali amalga oshirish uchun zarur vositalar bilan ta'minlashga harakat qildi. Bundan tashqari, hukumat tanqidiy fikrlash va diniy va dunyoviy fanlarni o'z ichiga olgan keng qamrovli ta'lim muhimligini ta'kidlab, mamlakatda diniy ta'limni yaxshilash choralarini ko'rdi.

Diyorimiz jahon ilm-fani rivojiga beqiyos hissa qo'shgan, islomni ilm-ma'rifat va tinchlik dini sifatida namoyon etgan Al-Xorazmiy, Beruniy, Ibn Sino, Imom Buxoriy, Mirzo Ulug'bek, Alisher Navoiy singari ulug' alloma va mutafakkirlar vatani ekani bilan haqli ravishda faxrlanamiz. Shunday buyuk olimlarning boy merosini o'rganish, islomning asl insonparvarlik mohiyatini chuqur ochib berish maqsadida 2024 yil O'zbekistonda "Islom – tinchlik va ezgulik dini" mavzusida xalqaro konferensiya o'tkazish tashabbusini ilgari suramiz",[7] dedi Shavkat Mirziyoyev Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh assambleyasining 78-sessiyasida so'zlagan nutqida.

Yoshlarni mafkuraviy tahdidlardan himoya qilishning yakuniy asosiy masalasi ularga iqtisodiy imkoniyatlarni taqdim etish zarurati hisoblanadi. Ishsizlik va iqtisodiy qiyinchiliklar ekstremistik mafkuralar uchun zamin yaratishi mumkin, chunki yoshlar mavjud vaziyatdan hafsalasi pir bo'lib, kelajakka nisbatan muqobil tasavvurlarni izlaydilar. Shavkat Mirziyoyev shunday muammolarni bartaraf qilish maqsadida mamlakatda iqtisodiy o'sish va yangi ish o'rinlari yaratish bo'yicha choralar ko'rdi. Hukumat tomonidan xorijiy sarmoyalarni jalb qilish, tadbirkorlikni rivojlantirish, mamlakat infratuzilmasini rivojlantirish, yoshlarning muvaffaqiyat va farovon yashashi uchun yangi imkoniyatlar yaratish borasida keng ko'lami ishlar amalga oshirildi.

O'zbekiston yanada ochiq va demokratik jamiyat sari o'tishni davom ettirar ekan, hukumatning yoshlarni ekstremistik mafkuralardan himoya qilish borasidagi sa'y-harakatlari mamlakat muvaffaqiyati uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Prezident Shavkat Mirziyoyev yoshlarni mafkuraviy tahdidlardan himoya qilishda muvaffaqiyatga erishish yo'llarini ko'rsatib bergan bo'lsa-da, hali qilinishi kerak bo'lgan vazifalar bor.

Asosiy muammolardan biri xavfsizlik choralarini fuqarolar erkinliklarini himoya qilish bilan muvozanatlash zarurati. O'zbekiston avtoritar boshqaruv tarixiga ega va hukumatning ekstremizmga qarshi kurashi so'z erkinligi va boshqa fuqarolar erkinliklarining cheklanishiga olib kelishi mumkin. Hukumat uchun xavfsizlik va erkinlik o'rtasidagi muvozanatni topish, fuqarolar erkinliklariga qo'yilgan har qanday cheklovlar mutanosib va zarur bo'lishini ta'minlash muhim ahamiyatga ega.

Yana bir qiyinchilik - xilma-xillik va bag'rikenglikni targ'ib qilish zarurati. O'zbekiston ko'p millatli va ko'p dinli jamiyat bo'lib, hukumat turli guruhlar o'rtasida o'zaro tushunish va bag'rikenglikni rivojlantirishga harakat qilishi kerak. Bu turli diniy va etnik jamoalar o'rtasida ta'lim va muloqotni rivojlantirish, shuningdek, ommaviy axborot vositalari va madaniy ishlab chiqarishda xilma-xillikni rag'batlantirishni o'z ichiga oladi.

Nihoyat, yoshlarning o'zlarini mafkuraviy tahdidlardan himoya qilish jarayoniga jalb etish muammosi eng dozarb muammo. Hukumat yoshlarning muvaffaqiyatga erishishi uchun vositalar va imkoniyatlarni taqdim eta olsada, pirovardida to'g'ri tanlov qilish va ekstremistik mafkuralar ta'siriga qarshi turish ularning o'ziga bog'liq. Hukumat yoshlarni demokratik jarayonlarga jalb etish, ularga yetakchilik qilish imkoniyatlarini taqdim etish, fuqarolik jamiyatida ishtirok etishga rag'batlantirish ustida ish olib borishi mumkin.

Prezident Shavkat Mirziyoyev asarlarida qayta-qayta takidlanadigan muhim yunalishlardan biri, yoshlarni mafkuraviy tahdidlardan himoya qilishga ko'maklashayotgan

yo'llardan biri ta'lim sohasidagi islohotlardir. Hukumat O'zbekistonda ta'lim sifatini oshirish, tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish, ijodkorlikni rag'batlantirish va o'qishga bo'lgan muhabbatni kuchaytirishga e'tibor qaratmoqda. Bu ekstremistik mafkuralarga qarshi tura oladigan va mamlakatning demokratik rivojlanishiga hissa qo'shadigan kelajak avlod yetakchilarini yetishtirishda muhim ahamiyatga ega.

Hukumat yoshlarga mehnat bozorida muvaffaqiyat qozonish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni berish muhimligini e'tirof etgan holda, kasb-hunar ta'limi va ta'limini rivojlantirish bo'yicha ham chora-tadbirlar ko'rmoqda. Bu ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va uni iqtisodiyot ehtiyojlariga moslashtirish, tadbirkorlik va kichik biznesni rivojlantirishga ko'maklashishni o'z ichiga oladi.

Nihoyat, hukumat mafkuraviy tahdidlarni bartaraf etishda xalqaro hamkorlik muhimligini tan oldi. O'zbekiston mintaqadagi va undan tashqaridagi boshqa davlatlar bilan munosabatlarini, jumladan, xalqaro forumlarda ishtirok etish va strategik sheriklik munosabatlarini rivojlantirish orqali mustahkamlandi. Bu xavfsizlik masalalari, shuningdek, iqtisodiy o'sish va taraqqiyotni rag'batlantirish bo'yicha hamkorlik qilish sa'y-harakatlarini o'z ichiga oladi.

Hukumat ekstremizmning asosiy sabablarini, jumladan, qashshoqlik, ishsizlik va ijtimoiy chetlanishni bartaraf etish choralarini ko'rdi. Bunga iqtisodiy rivojlanish va yangi ish o'rinlari yaratish bo'yicha sa'y-harakatlar, shuningdek, qishloq va chekka hududlarda ijtimoiy xizmatlar va infratuzilmani yaxshilash bo'yicha tashabbuslar kiradi. Ekstremizmning asosiy sabablarini bartaraf etish orqali hukumat ekstremistik mafkuralarga nisbatan zaifroq barqaror va farovon jamiyatni yaratishga yordam bermoqda.

Nihoyat, hukumatning fuqarolik jamiyati bilan hamkorlik qilishi va yoshlarning o'zlari ovozigacha quloq tutishi muhim. Muloqot va hamkorlik uchun imkoniyatlar yaratib, hukumat yoshlarning ehtiyojlari va tashvishlarini yaxshiroq tushunishi hamda Yangi O'zbekiston yoshlari oldida turgan muammolarni hal qilishda ular bilan hamkorlik qilishi mumkin. Yoshlarni mafkuraviy tahdidlardan himoya qilish borasidagi sa'y-harakatlarning potentsial sohasidan biri so'z erkinligi va fuqarolik erkinliklarini cheklash potentsialidir. Hukumatning ekstremizmga qarshi choralar ko'rishi muhim bo'lsa-da, bu chora-tadbirlar inson huquqlari va fuqarolar erkinliklarini asossiz ravishda buzmasligini ta'minlash ham muhimdir.

Yana bir potentsial muammo - Islomning mo'tadil va bag'rikeng shakllarini targ'ib qilishni barcha jamoalarning diniy e'tiqodlari va an'alariga hurmat bilan muvozanatlash zarurati. Hukumat uchun Islomni mo'tadil va bag'rikenglik bilan talqin qilishni targ'ib qilish muhim bo'lsa-da, barcha jamoalar o'zlarini hurmat va qo'shilish his qilishlarini ta'minlash ham muhimdir.

ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyev BMTning 72-sessiyasida so'zlagan nutqi // <https://uza.uz/uz/posts/zbekiston-prezidenti-shavkat-mirziyoyev-bmt-bosh-assambleyasi-20-09-2017>
2. 2016 yil 14 sentyabrdagi «Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida»gi Qonun / <https://lex.uz/docs/3026246>
3. Atamuratov S. Globallashuv va milliy-ma'naviy xavfsizlik. - Toshkent: O'zbekiston, 2013. - 456 b.
4. Yusupov E. Milliy g'oya va mafkura: mohiyati, ijtimoiy-tarixiy ildizlari va ahamiyati. - Toshkent, O'zMU, 2000. 79 b.
5. Yaxshilikov J.Ya., Muhammadiev N.E. Milliy g'oya - taraqqiyot strategiyasi. Monografiya. - Toshkent: «Fan», 2017. - 424 b.
6. Achiliev A.S. Globallashuv va mafkuraviy jarayonlar. - Toshkent: Muharrir, 2009. - 96 b.
7. O'zbekiston Prezidenti BMT Bosh Assambleyasining 78-sessiyasidagi nutqi 20.09.2023
8. "Inson huquqlari: jamiyat taraqqiyoti kafolatlari" - 2019-yilda chop etilgan ushbu maqolada asosiy e'tibor inson huquqlarining ijtimoiy va iqtisodiy taraqqiyotga ko'maklashishdagi ahamiyatiga qaratilgan.
9. O'zbekiston elchixonasi. (2021). O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi.
10. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Taraqqiyot Dasturi. (2021). O'zbekiston: zo'ravon ekstremizmning oldini olish.

Zero, Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev takidlaganlaridek, "Sayoramizning ertangi kuni, farovonligi farzandlarimiz qanday inson bo'lib kamolga yetishi bilan bog'liq. Bizning asosiy vazifamiz - yoshlarning o'z salohiyatini namoyon qilishi uchun zarur sharoitlar yaratishdan iborat". [8]

Prezidentimiz Shavkat Miromonovich Mirziyoyevning "Mamlakatimizdagidek boy tarix, bobolarimizdek buyuk allomalar hech qayerda yo'q" degan ibratli iboralari xalqning maqsad-muddoalarini ifodalaydi, tarix sinovlaridan o'tishda uning ruhini ko'tarib, suyanch va tayanch bo'ladi, shu millat, shu jamiyat duch keladigan ko'plab hayotiy va ma'naviy muammolarga javob izlaydi. U insonga faqat moddiy boyliklar va ne'matlar uchun emas, avvalo, Alloh taolo aql-zakovat, imyon-e'tiqod tufayli yuksak ma'naviyatga erishish uchun intilib yashash lozimligini anglatadigan, bu murakkab va tahlilali dunyoda uning taraqqiyot yo'lini yoritadigan mayoqdir.

Aslida, bu narsalar insonga atrofda - yurtida va dunyoda sodir bo'layotgan voqea, hodisa, jarayonlarni anglashi, ularning o'zaro aloqadorligi, munosabati va mohiyatiga chuqur kirib borishi uchun kerak. Bugun oddiy ma'naviyat bilan ilg'orlar safida bo'lish ehtimoli past. Bu yerda faqat yuksak ma'naviyatgina yordam bera oladi.[9].

Xulosa va takliflar. Olib borilgan tadqiqot natijasida quyidagi nazariy xulosalarga ega bo'linadi:

- Millatlar va xalqlar uchun mas'uliyatni o'z zimmasiga olgan davlat o'z oldiga quyidagi konkret vazifani qo'yadi: yosh avlodni ijtimoiy munosabatlarning xilma-xil shakllariga o'tishga tayyorlash; ularni mafkuralashtirish oqibatlaridan xalos qilish, intellektual salohiyatini banddan ozod qilish, ularga huquqiy kafolatlar berish. Shu bois yosh avlodning ijtimoiy rivojlanishi dialektikasini ular mustaqil hayotga qadam ko'ya boshlagach duch keladigan real ziddiyatlarni hisobga olib tahlil qilish eng muhim nazariy-metodologik muammolardan biri hisoblanadi.

- Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev asarlarida yoshlarni mafkuraviy profilaktika ruhida tarbiyalashning mohiyati va o'ziga xosligi shundaki, ularning ongi va psixologiyasi umuman moslashuvchan, beriluvchan, ta'sirchan, ko'plab axborotni o'zlashtirishga qodir bo'ladi. Ayni mahalda yosh avlodni g'oyaviy himoyalashning qaror topishi va rivojlanishi nafaqat ob'ektiv iqtisodiy va ijtimoiy-siyosiy, balki sub'ektiv-psixologik omillar bilan ham taqozo etilgan dialektik jarayondir.

- Yoshlarni g'oyaviy jihatdan himoyalashini shakllantirish hamda rivojlantirish uzoq davom etadigan dialektik jarayon bo'lib, jamiyatdagi ijtimoiy-iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy, madaniy-ma'naviy va boshqa o'zgarishlarga butunlay bog'liq.